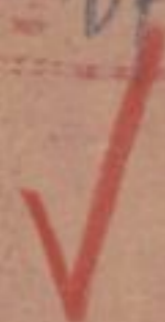

Ba người bạn

của NAM - CAO

DEPOT LEGAL
INDOCHINE
N° 2778

Depot legal
Certifié - exact

Tirage quatre mille cinq cent exemplaires

L'Editeur
Musée

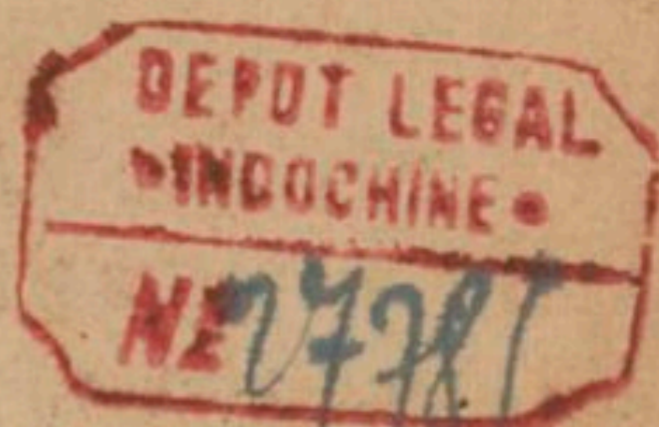
16° Indoch.
Pièce 908

Sách HOA - MAI số 13
Cộng-Lực Hanoi xuất-bản - 0\$10

CÙNG CÁC BẠN HỌC-SINH

Nhà in Cộng-Lực mở-mang thêm rất nhiều và xếp-đặt hẳn lại. Vì vậy công việc bề-bộn, nên trong ba tháng Janvier, Février, Mars 1942, sách Hoa-Mai ra chậm, khiến các bạn phải trông đợi. Nhưng hiện nay, việc xếp-đặt lại đã xong, sách Hoa-Mai sẽ ra rất đúng hạn, mỗi tháng hai kỳ. Vậy từ nay, mỗi tháng, đến ngày 1er và 15, các bạn học sinh nhớ đến các đại-lý lấy sách Hoa-Mai số mới.

BA NGƯỜI BẠN

Chỉ trông quang cảnh cửa lớp nhất A, học trò các lớp khác cũng đủ biết: hôm nay « các cậu ấy » có Récitation ngay giờ đầu...

Học trò Nam-dinh về khoảng trước năm 1930, ai đã học trường Jules Ferry đều biết tiếng « cụ Toàn » mà ai đã học cụ Toàn đều không quên được những giờ có bài học thuộc lòng trong lớp cụ. Cụ Toàn là giáo viên có tuổi nhất, dạy giỏi nhất trường, rưng cũng lại là giáo viên nghiêm - khắc nhất ; vì thế mỗi kỳ khai-trường, những học trò lớp nhì được đôn lên lớp nhất, chẳng ai là không thấp - thỏm lo phải vào lớp nhất A, tuy họ biết trước rằng nếu được vào lớp ấy thì chắc hẳn sẽ được cả trường kiêng nể như bực đàn anh, vì học trò lớp nhất A năm nào cũng giỏi, cuối năm đi thi mười đỗ chín hay là tám. Học giỏi thì cũng thích thật, đi thi đỗ thì ai đã cắp sách đi học mà lại chả mong, nhưng khổ một nỗi chỉ mới trông thấy cụ Toàn người ta đã tái người đi rồi. Cụ Toàn trông nghiêm-ngộ như một ông

thầy học đời xưa. Cụ đội khăn, mặc áo the, quần trúc - bầu, đi giầy ta, mặt xương xương, mắt xâu và nhìn thật thẳng, cái nhìn lạnh như thép khiến kẻ bị nhìn thấy hơi thở nặng-nề như gần tắc lại, đôi môi mỏng, bộ ria cứng thoai thoai như hai nét mác điểm dưới cái mũi sống nhỏ và thẳng như một nét sỏ; cũng may chòm râu thưa buông xuống ngực thêm vào cái bộ mặt kia, cái vẻ phúc-hậu của các cụ già, thành ra cụ không đến nỗi dữ tợn mà chỉ nghiêm trang và đạo-mạo; cái tiếng nói của cụ là thứ tiếng trầm-rầm, giọng nói rất ôn-tôn, điềm-dạm ngay cả trong những khi quở trách, nhưng cả-quyết đến nỗi mỗi lời cụ nói ra thật như đinh đóng cột, dù ai moag lay chuyển nữa. Tuy vậy, ai học cụ Toàn ít lâu là mến cụ ngay, bởi vì con người ấy nghiêm thì nghiêm thật nhưng không ác; cụ không dong dung một cái lỗi nhỏ nào, nhưng trong khi đánh phạt, cụ điềm tĩnh, không lộ một chút gì nóng giận, đến nỗi người ta hiểu ngay rằng cụ đánh phạt không phải để cho bả giận đầu, nhưng chỉ để sửa lỗi học trò: cụ đánh phạt không phải vì tức - tối nhưng chính là yêu. Người ta có thể trách cái quan-niệm giáo dục sai lầm của cụ, người ta không giận cụ.

Trong các bài học, cụ Toàn chú ý nhất bài học thuộc lòng. Thường thường cụ cắt nghĩa rất kỹ, bắt đọc đi đọc lại nhiều lần, ngắt câu

hạ giọng cho thật đúng phép; đến khi phải lên bảng đọc bài, không phải chỉ cốt thuộc lâu lâu đọc trơn tru là đủ, còn phải biết đọc thông-thả dẽ-dàng, giọng nói ăn với nghĩa câu mới được. Vấp một chữ, ngọng một tiếng, hạ giọng sai một câu, là cứ việc vén áo lên, nhận lấy cái roi mây quất vun vút vào mông dít. Vì thế cứ hôm nào có bài học thuộc lòng, là hôm ấy học trò lớp Sup. A lo ngay từ lúc còn ngoài sân. Họ chẳng còn tưởng đánh bi hoặc đá cầu, mỗi anh tìm một xó ngồi nghiền lại bài cho thật kỹ; rồi anh này gấp sách đọc lại cho anh kia nhìn vào sách mà nghe, họ sửa chữa lẫn cho nhau cho đến lúc thật thuộc mới hơi yên dạ. Trừ một vài anh xưa nay đọc khá, chắc ở tài mình rồi, không cần nhằn nữa, chơi ác chạy từ bọn này sang bọn khác phá khuấy cho người ta không học được, đùa kiêu ấy anh em sinh đánh nhau là thường.

Người loong-toong cầm một chùm chìa khóa, lần-lượt đi từng lớp một, mở toang các cửa ra. Duyệt rông thây kêu lên :

— Sắp đến giờ rồi, anh em ơi !

Rồi Duyệt gấp sách cho vào cặp. Các anh khác làm theo. Nhưng cũng còn được dăm phút nữa mới trống, họ háy lợi dụng mà đùa nghịch cả. Đánh bi hay đá cầu thì sợ không kịp chơi xong

ván. Họ đùa bằng cách trêu chọc lẫn nhau mà cười. Đại khái một anh lừa lúc bạn vô ý, « xin bắt cơm nguội » vào nhéo chân hay đá cho một cái rồi chạy lần đi; anh khác ngấm ngấm hơn « dùm mắm tôm » vạt áo người ta rồi lừa bỏ vào đây cái lá khô hay mảnh ngói, cũng có anh lấy quả ké bỏ lên đầu bạn rồi đi cho vướng chặt vào tóc không sao gỡ ra được nữa... Những anh khác đứng nhìn mà vỗ tay cười và reo. Bỗng có tiếng hỏi:

— Tỳ gờ đâu anh em nhỉ?

— Tỳ gờ chưa đến à?

— Táo gan thật! lại dám đi trễ nữa.

— Không, Tỳ gờ đến rồi đây. Tỳ gờ ơi!...

Tỳ là anh bộ trò có lẽ kém nhất trường. Đã thế hẳn lại lười. Một tháng ba mươi ngày thì đi trễ đến mười lăm; thường thường cứ mọi người xấp hàng xong đầu vào đây mới thấy hẳn từ cổng trường lếch thếch chạy đến cuối hàng, giấu mặt sau lưng các bạn mà hồng học thử. Họ buồn lắm hẳn mới thuộc một bài. Chẳng mấy hôm mà hẳn khỏi phải dò. Vì thế cứ gọi đọc bài là mặt hẳn đã tái mét, người run rẩy; hẳn đọc ấp a ấp úng, đoạn nào quên thì thay vào bằng những tiếng « gờ...gờ ». Bởi đó mà thành tên. Người hẳn dài như một con mèo, mặt đen đũi, chân tay to xương ít thịt, quần áo vá rất nhiều chỗ có thể bảo là hẳn thiu, cúc cái mất cái còn, cái thì thay bằng ghim bằng. Cái đầu hẳn khi thi trắc

lốc như đầu sư, khi thi lại dậm che kín cả tai lẫn gáy. Những khi thầy giáo giảng vệ-sinh, Tý thường cúi mặt, không dám nhìn anh em, vì bản chính là cái thí dụ sống về cách ăn ở bẩn... Thấy Tý, hiền nên các bạn hay trêu Tý...

— Hú ba·hồn bầy vía Tý gờ đâu thi ra mà về.

— Tý gờ chưa đến thật.

— Chính mắt tôi lúc này trông thấy nó mà lại.

— Đề tớ đi tìm Tý gờ cho.

Duyên lách vào bụi râm bụi, mọc thoi-thoải trên sườn cái thềm trường rất cao. Quả nhiên Tý đang hếch mũi lên, mặt ngó ngẩn quyền sách mở trên đầu gối, mồm lăm bằm như một người tu hành ngồi cầu kinh. Hắn phải lặn kín thế để

được yên thân mà học... Duyên thấy Tý, đắc trí cười li-bí:

— Ấy chú! Chú có đi đàng giời!

Tý dơ tay ra hiệu và van nài kne khẽ:

--- Đừng đùa đấy. Cho tôi nhờ một tý; tôi chưa thuộc. Tôi lạy anh.

Nhưng một anh nữa đã xộc đến. Rồi anh nữa và anh nữa...

— Chú tài lần thật!

--- Mời chú xuống đây với chúng tôi!

Chúng nắm tay, nắm chân lôi Tý xềnh xệch xuống. Tý vừa cười vừa kêu rống lên:

— Bỏ ra! Ngã tôi đấy! bỏ ra, đó, rách áo tôi rồi! Các anh đừng đùa.

Các bạn mặc kệ. Họ vỗ tay reo cười khi thấy Tý nắm chổng gọng chân tay lên giời.

--- Chúng mày hèn như lợn! Bắt nạt thằng Tý thì bắt nạt làm gì?

Những tiếng cười bỗng nhạt. Một vài anh lảng đi nữa. Vì câu xi mắng trên này là của Đàng. Đàng là anh lớn nhất lớp, nhà giàu, mặc sang trọng, nhưng ai cũng ghét vì thích gây sự đánh nhau với mọi người. Nhiều khi hắn đánh một người, chỉ vì người ấy « cái mặt trông ghét quá muốn bộp tai cho vài cái ». Cả lớp sợ hắn vì có lẽ chẳng còn anh nào là chưa bị hắn cho ăn phạt thủ hoặc móng giò. Duy chỉ có Tý là chưa bị anh đánh cho trận nào. Không những thế Đàng

lại hay chửi nững anh bắt nạt Tý. Có lẽ chính vì Đàng cũng học kém ngang ngang Tý. . . .

Thấy Tý đứng lên vừa dũ áo vừa lăm lăm trách anh em Đàng bảo :

— Sao mày không trăn cho chúng nó một trận ?

— Các anh ấy đùa chơi, chả lẽ mình lại dám khùng.

— Đùa ! đùa gì mà lại đùa thế ? Tao như mày tao đánh học máu cái thằng Duyên kia kia.

Duyên bị chỉ vào tận mặt, bẽ quá, giờ nắm tay ra nửa thật nửa đùa :

— Thách cả anh Đàng đấy.

Đàng nhẩy lại, nhưng nhanh như cắt, Duyên ngoắt ra chạy. Đàng chực đuổi, nhưng trống đánh-Đàng hăm hăm bảo :

— Ôn con, giờ hồn không thì tan xương.

Tý cười.

. . .

Được lệnh, chúng tôi ngồi xuống, tay khoanh lại trên bàn, giá ngựa cũng không dám gãi. Trong lớp im phăng phắc. Thầy giáo ngồi xuống ghế, mở sớ nốt ra. Người bị gọi đầu là Duyên. Duyên nhanh nhẹn lên bảng, đứng quay mặt xuống, đọc mạnh dạn, to tát không vấp không sai một chỗ. Thầy giáo khen :

— Tốt lắm.

Và cúi xuống biên số điểm vào trong sớ. Duyên thoát nạn, mỉm cười. Hai tai anh đỏ hồng hồng

mặt cũng hơi đỏ, đôi mắt thông minh lóng lánh một tia sung-sướng và kiêu-ngạo. Trông thấy anh mà thém ! Chúng tôi nhìn anh phục lắm. Nhất là Tý : anh hếch cái mũi lên (dáng quen thuộc của anh) và há hốc cái mồm ra như đứng trước một trò gì lạ lắm. Anh thoáng quên bản rồi phấp phồng của mình, dề thích lây cái thích của người bạn nhỏ luôn luôn đứng đầu lớp ấy. Duy có Đang là không lộ một chút thiện cảm gì với Duyên ; trái lại đôi mắt anh khoằm khoằm như muốn dọa nạt Duyên ; chắc trong bụng anh đang nghĩ :

— Cái thằng oắt này trông bạng nhặng quá, muốn đá cho mấy cái để chữa cái thói làm bộ đi.

Tuy vậy, Đang không nói gì : trong giờ học chỉ mở mồm nói hai ba tiếng đã đủ được ăn roi rồi... Thầy giáo cho Duyên về chỗ và gọi Bật. Anh này chẳng kém Duyên là mấy. Rồi đến Thanh, Rồi Hoan, Miên, Thận, Cung, Đình, Hảo... May mắn làm sao, hôm nay trôi chảy cả. Thế là được, những anh ngồi dưới cũng đỡ lo : sự kình nghiệm cho chúng tôi biết rằng khi luôn mười anh đọc mà không có anh nào phải đòn thì đôi với những anh tiếp sau, thầy giáo có hơi dễ dãi. Quả nhiên, gần hết lớp đã đọc xong mà vẫn chưa ai phải đòn. Bây giờ đến lượt Tý và Đang ! Những anh khác, không còn lo cho mình nữa, thấy nhẹ hẳn người đi, mặt tươi tỉnh

môi chực cười. Là vì họ biết trước Tý và Đang thì không sao thoát đòn. Nhưng phúc làm sao ! Tý hôm nay cũng đọc trôi ; tay cũng vấp vài chỗ nhưng lần này là lần đầu anh không phải dùng những tiếng « gờ » nên thầy giáo mừng quá, không những không phạt lại còn khen :

— Được đấy !

Thầy mỉm cười. Tý sướng quá cười, và cả lớp cùng cười theo. Thầy giáo rộng lượng không trách mắng chỉ ra hiệu cho đừng cười âm ỹ quá. Rồi thầy nhìn xuống lớp gọi :

— Sau cùng, phần anh Đang. Tôi mong rằng anh cũng may-mắn như anh Tý.

Chúng tôi mỉm cười. Đang hùng - dũng nện gót giầy tây kêu cộp cộp, bước lên. Nhưng anh không đọc, rất bình tĩnh nói:

— Thưa thầy, con xin chịu đòn.

Anh nói câu ấy gọn ghẽ đến nỗi chúng tôi bật cười. (Thói thường vẫn thế: ngồi trong lớp mà đã được cười một lần là cứ muốn cười thêm thật nhiều lần nữa luôn!) Đang không ưa chúng tôi cười anh thế. Anh tròn mắt nhìn chúng tôi; nhưng nụ cười đều tắt ngay. Chỉ có Duyên là không hãm kịp; anh vẫn cười; tiếng cười lẻ loi ấy bị Đang đáp lại bằng một cái nhếch mép vụng thầy giáo, nó có nghĩa:

— Rồi mày biết tao.

...

Ấy thế mà Duyên vẫn không chừa đây. Lúc ra học, vừa lọt khỏi cổng trường, là anh đã nhảy nhót tíu tít, cười cười nói nói nhắc lại truyện Đang với mấy người bạn cùng đường với anh, học các lớp khác. Nhưng vừa nói anh vẫn vừa phải lăm lét nhìn yem Đang có đứng đâu đấy không; anh tin vào đôi chân nhanh nhẹn của anh để chạy thoát người bạn hung tợn ấy. Duyên không thấy Đang đâu cả; có lẽ Đang về xa rồi. Anh có thể kể xấu Đang cho sướng miệng, không lo gì. Cái giọng chế nhạo, những bộ-điệu ngộ nghĩnh của anh làm bao nhiêu bạn cười. Mũi anh đang phồng lên to lắm! Thì bỗng anh thét lên một tiếng lớn, như con ngóe bị con rắn đớp: Đang lon lủi ở đằng sau, lừa lúc

Duyên cao hứng nhất để nắm chặt lấy cái cổ áo và cúi đầu Duyên xuống.

— Mà có thoát đặng giới, em ạ!

Các bạn Duyên giật nảy mình. Họ đứng giãn cả ra, lẳng lẳng nhìn, không ai dám vào can sất. Đang tát cho Duyên một cái:

— Mà nói gì tao, hở?

Duyên đã gần mếu máo, nước mắt chảy vòng quanh; anh hăng hái chối:

— Không, tôi có dám nói gì anh đâu. Tôi lạy anh.

Đang tát cho cái nữa:

— Cái mồm mày lem lem! Ông bảo thật cho mà biết: trêu ghẹo thằng Tý thì được chứ động đến ông mày thì được méo mặt ngay.

— Tôi xin anh, từ nay tôi xin chừa. Anh tha tôi.

— Không tha được. Cái thói mày vẫn vậy; tao mà buông ra một cái là mày chửi tao rồi chạy ngay.

— Không, tôi không dám thế.

— Này không này!

Hai ba cái thụi chắc nịch thốc vào lưng Duyên. Duyên đau quá nên sinh câu:

— Ái chà! mày đánh ông đau quá! có buông ngay không có ông chửi cho bây giờ...

Thế là Đang nghiến răng vào mà dấm, đập Duyên tui bụi. Duyên kêu như lợn bị chọc tiết. Chúng tôi tối tăm cả mắt, muốn can quá mà chẳng

ai dám vào. Giữa lúc ấy thì Tý chạy lại. Đằng sau Tý là một bọn nữa vừa chạy vừa reo :

— Đánh nhau ! a ba ! đánh nhau, các anh ơi !

Duyên hăng máu, đã dằng ra được, vợ lấy một hòn đá bên đường ném Đằng. Đằng tránh, và lại nhảy bổ vào người Duyên. Duyên vừa khóc, vừa chửi, vừa giằng co.

Tý bếch mũi lên nhìn một chút, rồi đưa sách cho một người bạn, chạy vào nắm lấy cánh tay Đằng :

— Thôi, anh Đằng. Anh ấy bé...

Đang gạt phắt tay Tý ra, mắng :

— Còn mày nữa ! ai chả biết hôm nay thuộc bài !

— Không phải thế...

Tý lại kéo Đằng ra. Đằng cau tiết :

— Cút ngay ! đồ hèn như lợn, chỉ quen dề người ta bắt nạt.

Tý đã quả quyết hơn :

— Ai bắt nạt được tôi !

Cái ngực Tý uởn ra, kiêu-bãnh lắm. Chúng tôi đều phải lạ. Chính Đằng cũng phải ngừng lại, nhìn Tý như nhìn một thằng đột nhiên hóa đại. Anh cười gằn, hỏi :

— Mày định chơi nhau với tao thật à ? Đây có giới thi đánh đi.

— Anh làm gì tôi mà tôi đánh ?

— Thế thì mặc tao với thằng Duyên, việc gì đến mày ?

Duyên được dịp có thì giờ thở, the the :

— Mặc là mặc thế nào ? Đồ khốn-nạn ! Mặc đề mày bắt nạt tao ấy hở ?

Đang quay ra chực nhẩy bổ lại Duyên. Nhưng nhanh nhẹn, Tý đã bước một bước, cản đường Đang. Hai cái mũi gần sát nhau. Đang đưa cánh tay lên ngang ngực Tý :

— Mày bắt địch chơi nhau chứ ?

— Anh không có quyền đánh Duyên.

— Nó là anh mày hay sao mà mày bênh.

— Nó bé. Anh đánh nó là bắt nạt. Tôi khỏe thì phải bênh.

Đang nhếch môi lên, chế nhạo :

— À ra thế. Mày khỏe ! Đã vậy, tao đánh ngay mày xem mày khỏe đến đâu.

Tức khắc, một cái quai hàm tạt vào bên trên cổ Tý. Nhưng nhanh nhẹn, Tý cúi đầu tránh được. Và dẻo - dăng như con vượn, Tý ngáng một chân về phía trái của Đang, vượn người về phía phải, thúc một khuỷu tay vào nách Đang, gạt một cái mạnh khiến Đang siêu người và rầm soài ngay xuống đường. Tý thảng nhanh chóng quá, chúng tôi ngạc - nhiên quá, đến nỗi không ai tưởng reo hò như mọi lần thấy một người đánh nhau mà bị bại đến phải ăn bụi đường. Cũng nhanh-nhẹn như khi đánh ngã Đang, Tý cúi xuống đỡ Đang đứng dậy, rồi vừa dũ áo cho Đang vừa bảo :

— Thôi đấy nhé. Chúng mình hòa.

Tưởng Tỳ nhạo Đàng, chúng tôi bật cười. Đàng thì mặt đỏ như gấc chín, cúi gằm xuống mồm lẩm bẩm nói gì, không ra tiếng. Trông anh đã mất cả cái bộ điệu vênh - váo của kẻ « bất chấp bất cứ thằng nào trong trường Jules Ferry này ». Chúng tôi ngấm - ngấm há lắm. Chúng tôi lại phục cái lối chơi đàn anh của Tỳ : Không thèm đánh người đã ngã và phủ bụi áo cho kẻ đã đánh nhau với mình. Nhưng đột nhiên, Đàng nhè lúc Tỳ vô ý, tát cho Tỳ một cái dúi người đi, đập thêm cái nữa, rồi cầm đầu chạy biệt. Duyên tức - tối chửi toáng lên. Còn Tỳ khi guồng đứng lại được rồi, đánh hếch mũi nhìn Đàng ; má anh còn in rõ vết năm đầu ngón tay, mồm thì há - hốc. Cái vẻ ngờ-nghệch thường ngày của anh trở lại. Chúng tôi bật cười. Tuy vậy chúng tôi đã bắt đầu hết dám khinh cái thân mèo ướm và những cái tay long khong của Tỳ gờ. Trước mắt chúng tôi, anh học-trò lù đù ấy đã biến thành một vị anh-hùng nho-nhỏ.

* * *

Chỉ mấy hôm sau, là chúng tôi lại được dịp ngạc - nhiên thêm lần nữa về Tỳ. Vị anh-hùng của chúng tôi thật ra lại là một tay gian-hùng. Ai ngờ đâu !

Chiều hôm ấy, chúng tôi có bài tập đọc. Ngay buổi sáng, thầy giáo đã bảo Đàng :

biết

— Tôi bện cho anh bện này là bện cuối cùng. Chiều nay anh phải làm thế nào cho có sách, nếu không thì đừng trách.

Nguyên trước kia, Đàng cũng có sách bản hỏi. Nhà giàu như nhà anh, đừng nói một quyển, đến mười quyển anh mua cũng được. Nhưng một hôm anh bán sách đi để ăn quà, rồi đến giờ tập đọc lên thưa thầy rằng bị anh nào đánh cắp mất. Mưu gian bại lộ, Đàng phải đôn một trận nên thân. Thầy giáo bắt anh từ hôm ấy mà đi phải nhịn ăn quà cho đủ tiền mua sách khác. Bắt Đàng nhịn ăn quà ! . . . Thà rằng cứ để mỗi lần có tập đọc, đánh anh bốn roi đòn còn hơn. Đàng cứ ăn, rồi đến lúc, lại lên thưa thầy : « Con chưa có » và giờ lưng ra dựa đòn. Dùng roi vọt đối với anh thật là vô-hiệu. Vì thế thầy phải bện cái bện cuối cùng nói trên. Chiều nay Đàng còn không có sách, rất có thể rằng Đàng bị đuổi..

— Anh nghe rõ rồi đấy chứ ?

Đàng cúi mặt, đáp khe khẽ :

— Thưa thầy, vâng.

— Giờ tập đọc :. Vừa vào đến lớp, thầy đã hỏi :

— Đàng có mặt đấy chứ ?

— Thưa thầy, con đây.

— Dem sách tập đọc lên tôi xem.

Đàng hớn hờ rút cặp ra để lấy. Trông vẻ mặt anh, chúng tôi đã chắc anh có rồi. Nhưng cái mặt

anh bỗng sa sầm, rồi nhón nhác. Anh cúi nhìn xuống ngăn bàn, xuống gầm bàn, rồi quay sang bên phải, lộn sang bên trái, cúi cõ nhìn lên bàn trên, mồm lẩm bầm chửi khe khẽ, đầu gối khuỷu tay thích trộm anh bên phải, anh bên trái, có lúc lại dụi mắt, gãi đầu như ngứa điên cả người.

Vẫn lại cái trò cũ rở ra ! Thầy giáo hơi nhếch môi chế nhạo, mặt lạnh lùng, mắt nhìn trông trọc. Đợi cho Đàng lục lợi, ngoáy ngoang chán rồi, thầy mới hỏi :

— Cố nhiên lại mất cặp rồi, phải không ?

Đàng gằn như bực bực :

— Vâng, thật có anh nào đều ăn cắp sách . . . thầy cứ cho phép con đi khám. Quyền sách con vừa mua xong.

Thầy càng có vẻ chế nhạo thêm :

— Có anh nào cầm lẫn quyền sách mới mua của anh ấy không ?

In phăng phắc. Rồi Duyên đứng lên :

— Thưa thầy, anh ấy nói thế thì ra trong lớp có người ăn cắp. Thầy cứ cho phép anh ấy đi khám, kéo mang tiếng cả.

Đàng búng hồ :

— Vâng, thầy cứ cho con đi khám.

Thầy ra lệnh cho ai nấy đứng cả lên, tay khoanh lại (như thế ai trót lấy cũng không thể ném đi hay bỏ vào ngăn của người bên cạnh) rồi cho Đàng lần lượt đi lục cặp, xem ngăn bàn từng anh.

Crộc khám xét mất đến hai mươi phút, bởi vì Đàng làm kỹ lắm. Anh dừng lại rất lâu ở chỗ Duyên và Tỳ; cái ấy dễ hiểu: đó là hai người ghét anh. Anh lại đòi nắn cả túi, cả sau lưng người ta, sợ có kẻ nhét vào trong áo nhất là lúc khám Tỳ, anh làm Tỳ đến phải cúi lên; hai người lắm tầm nói với nhau những gì không ai nghe rõ, nhưng cũng đoán ra rằng đó không phải là những lời nhã nhặn, vì cả Đàng Tỳ cùng có vẻ không bằng lòng. Kết quả: chẳng có ai là kẻ cắp...

Thầy giáo bình tĩnh hỏi:

— Xong rồi chứ?

— Thưa thầy xong, nhưng...

--- Có thấy không?

--- Thưa thầy không, nhưng chắc anh nào lấy đã...

Thầy ra hiệu cho Đàng ngừng lại...

--- Tôi biết. Anh đã mất cắp một lần như thế rồi.

Đàng cúi mặt, nbiu đôi mày rậm ra vẻ ức. Thầy không để ý, dần từng tiếng:

--- Nhưng một cái lỗi trái lời tôi, đã đủ để anh phải đuổi; huống chi anh lại gian dối, vu vạ. Anh cắp sách đi ra ngay bây giờ.

Đàng sợ hãi:

--- Thưa thầy...

Thầy trợn mắt lên, cả quyết:

--- Đừng nói nhiều, vô ích. Đi ra!

Đàng đột nhiên, nước nở:

--- Thưa thầy .. thật... oan con quá.

Thầy vẫn khăng khăng :

--- Tôi bảo anh đi ra.

Đang vừa khóc, vừa vung văng, đi ra, Bông, Tý run rẩy, đứng lên :

Thưa thầy..

Đang quay ngay lại, nói gần như gào lên :

--- Thưa thầy, đây, anh Tý anh ấy thù con...

Cả thầy, cả chúng tôi đều sùng sốt. Nhất là Duyên. Duyên đứng phắt lên, cổ bênh kẻ đã bênh mình :

--- Thưa thầy, không có lý nào...

Nhưng thầy ra hiệu cho Duyên ngồi xuống, bảo

--- Cứ để cho anh Tý nói.

Đang quả quyết, :

— Chính anh Tý...

Thầy ngăn anh lại :

— Tôi không hỏi anh. Tôi hỏi anh Tý. Anh nên hiểu rằng làm cho Đàng phải đuổi oan thì lương-tâm anh sẽ cắn rứt anh suốt đời. Nếu quả anh trót đại thì cứ nhận. Anh hãy nhìn thẳng vào mắt tôi mà trả lời : có phải anh thù mà lấy quyền sách của Đàng không ? Anh hãy nhìn thẳng vào mắt tôi...

Nhưng Tý vẫn cúi gằm mặt xuống ; anh khẽ đáp :

— Thưa thầy, quả là...

Thầy giơ một tay lên :

— Thế là đủ. Cho Đàng về chỗ. Tý lên đây.

Khi người ta đã ăn cắp thì đừng tìm một lý lẽ gì để chống-chế cho mình nữa.

Duyên hậm-hực, lại đứng lên. Nhưng chúng tôi « suyt » cho anh ngồi xuống :

— Thôi đi ! Thôi đi ! Đừng cãi cố, ai chả biết . . .

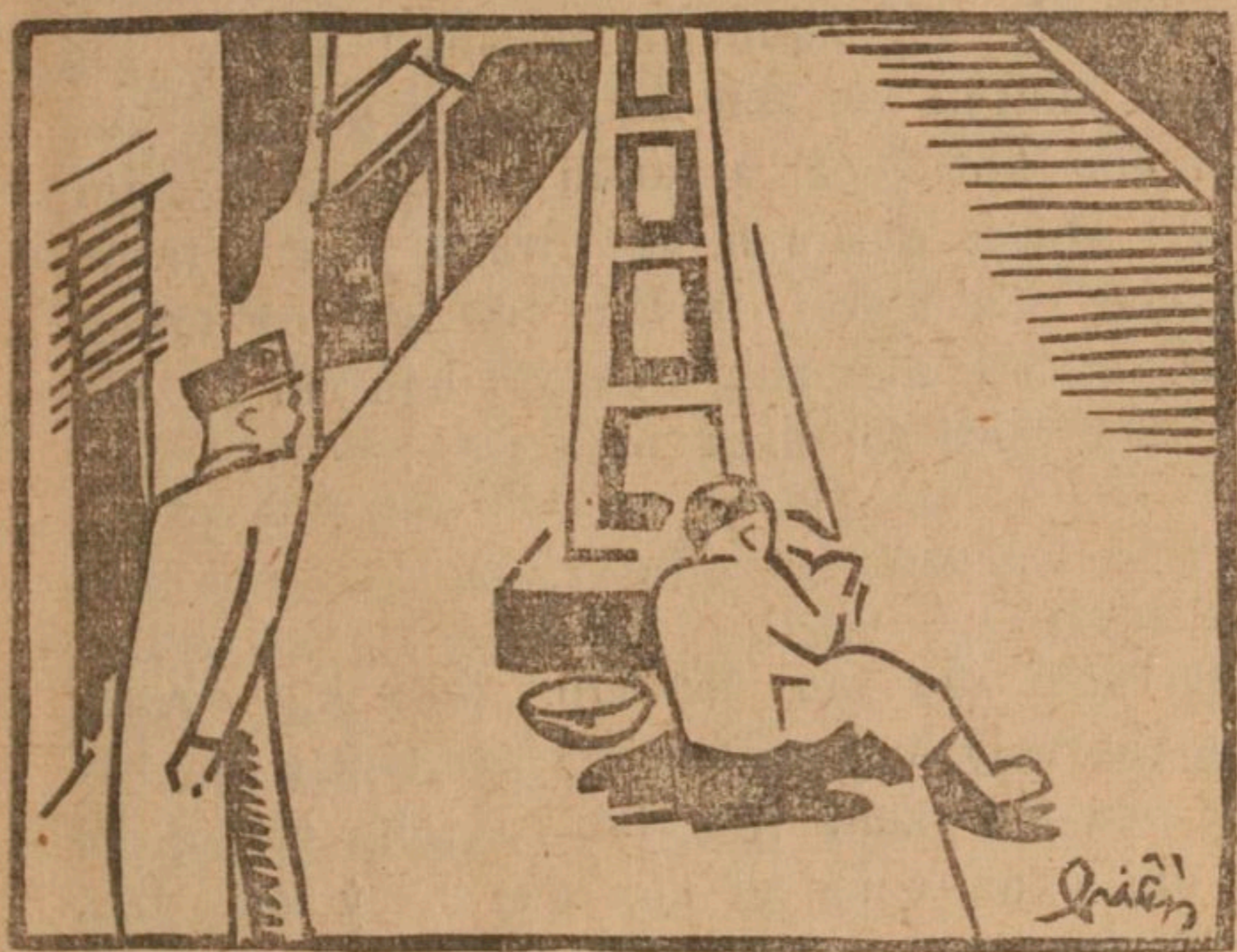
Tỳ lên chịu mười roi đòn, trước con mắt khinh-bi của ngót năm chục người anh em. Con người ấy cũng biết trả thù một cách bèn-mạt đấy ! Ai dám ngờ ? . . .

* * *

Từ đây chúng tôi tránh Tỳ cũng như sợ Đàng. Còn Tỳ và Đàng thì vẫn thay nhau đội sỏ, vẫn bay đi trê, không thuộc bài, năng phải đòn. Vì thế, tuy đã mấy phen đánh đấm, làm hại nhau như vậy, mà họ lại thành thân-thiết với nhau ! Kể thì cũng buồn cười, nhưng chẳng lạ gì : nếu họ không đánh bạn với nhau thì cũng không còn biết đánh bạn cùng ai được. Và lại một thằng lười với một thằng lười, một thằng xấu với một thằng xấu, thân với nhau là phải : như thế, không anh nào sợ anh nào cười hoặc khinh ; cả hai cùng ngang nhau. Nhiều lúc trông cái áo sa trơn hoặc cái áo đoạn đen nhầy của Đàng di bên cái áo thâm bốn nửa rách vá và không thay đổi của Tỳ, chúng tôi phải buồn cười. Nhưng chỉ cười vụng mà thôi, vì thật ra anh nào cũng sợ. It ra, Tỳ và Đàng cũng được

một chỗ đó đề mà kiêu : họ là hai người khỏe và ngồ, cả trường không ai dám trêu. Cái gương của Duyên còn trờ ra đó.

Duyên bị Đàng sửa trận ấy đến bây giờ hã còn kinh. Tuy anh chẳng thú thật ra mồm, nhưng ai chả biết. Bây giờ anh không còn hay

cười cợt, chế riếu như trước nữa. Mặt lúc nào cũng tiu-ngbửu như chưa quên cái nhục bị Đàng đập như đập một con mèo. Người ta bao giờ cũng thế : kém vui-vẻ là kém hoạt-dộng ngay. Duyên học hình như kém chăm đi, bài kém thuộc, đọc kém hay. Số điểm các bài thi của anh cứ thụt dần. Trong bảng xếp thứ tự, anh đang nhất phải xuống thứ ba, rồi từ thứ ba xuống

thứ bảy, tháng này chắc còn xuống nữa. Thầy giáo bắt đầu phàn nàn. Đã một đôi khi anh phải đòn. Có lẽ vì thế mà anh xấu hổ cứ trốn tránh anh em, chẳng đùa nghịch với ai. Trước anh còn hay trò chuyện với Tý, nhưng từ khi Tý thành bạn của Đàng, anh thành trơ-trọi. Trông anh lủi-thủi mà người ta thương ! Nhưng giá có gọi chuyện với anh thì anh chỉ nói qua loa, hình như không cần ai an ủi cả. Chúng tôi nghĩ bụng : chẳng qua anh hay trạnh lòng ; trước anh chế riếu người ta lắm bây giờ cứ tưởng người ta cũng như anh, đến với anh chỉ để mà chế riếu. Thôi thì đành mặc anh !

* * *

Một hôm vừa vào đến lớp, chưa kịp rở sổ, thầy đã ra lệnh cho Tý đứng lên. Chúng tôi hết thầy đều nhìn anh. Anh lại còn cho chúng tôi một cái ngạc-nhiên gì nữa đây ? Tý cúi đầu, bối-rối hiện ra nét mặt. Chúng tôi đoán anh đã phạm một lỗi gì rất nặng, vì thấy thầy trù-trừ khá lâu, mắt đăm đăm như nghĩ ngợi hoặc chưa nỡ nói ra ; ấy là một giáng điệu mà chúng tôi chưa từng thấy ở thầy giáo chúng tôi bao giờ...

Nét mặt thầy đột-nhiên dịu-lại, và thầy hỏi :

— Các anh có biết vì sao rất ít khi Tý thuộc bài không ?

Còn vì sao nữa ? Chúng tôi đều hơi mỉm cười. Thầy cũng mỉm cười, nói tiếp :

--- Các anh đều cho là tại anh Tý lười, có phải không ? Tôi cũng vẫn tưởng thế. Nhưng mà không ! anh ấy không thuộc chỉ vì anh ấy không có thì giờ.

Đến đây thì chúng tôi không mỉm cười nữa ; chúng tôi cười thật to : chưa bao giờ thầy giáo chúng tôi riêu cợt một cách có duyên đến thế... Nhưng thầy bỗng đứng lên, ra hiệu cho chúng tôi đừng cười nữa :

--- Tôi có nói đùa đâu ? Tôi nói thật. Anh Tý không được học. Anh là trẻ mồ côi, cả bố lẫn mẹ đều chết cả. Anh ở với bác. Bác anh ban ngày cho anh đi học, nhưng tối về bắt đi bán lạc rang hay mía, buồm, bánh, kẹo đến mười giờ đêm, có khi mười một hay mười hai hai giờ không biết chừng.

Rồi thầy kể lại cuộc gặp gỡ tình cờ, nó đã khiến thầy tìm ra cái bí mật của anh Tý mồ côi...

— Tôi hôm qua, thấy chơi ở nhà một người quen đến tận khuya mới ra về. Đường phố đã vắng. Chỉ còn một vài cái xe thưa thớt đứng đón khách ở một hiệu ăn ở đây ra. Và quá mấy bước nữa là một đoàn xe gác ở bên đường đợi tan rạp bát. Cũng có dăm ba đứa trẻ bán hàng đánh rờn với nhau ở ngay cửa rạp. Đi quá rạp bát, thầy bỗng đề ý đến một tiếng học trò học bài « người gieo mạ »

thầy vừa cắt nghĩa hôm nọ. Có lẽ là học trò thật không biết chừng. Anh nào mà còn học khuya thế? Thầy nhìn hai bên đường xem có nhà nào còn ánh sáng đèn không. Nhưng kẻ học không ngồi ở trong nhà. Hẳn kia! Hẳn đang ngồi củ rử bên một cái thúng con, cạnh cột đèn, quyền vớ mở ra đặt trên cái bệ xi-măng làm chân cột. Hẳn quay lưng lại, nên thầy không rõng thấy mặt. Thầy tò mò lại gần nhìn xem. Tuấy tiếng động, hẳn quay lại, mồm chào khách:

--- Cụ mua lạc? Cụ mua dù n cháu xu lạc mận.

Nhưng hẳn bỗng cố g quít đứng lên, chắp tay lại, cúi đầu, mồm ấp úng:

— Lạy thầy ạ...

Thầy ngạc nhiên nhìn hẳn:

— À, anh Tý, anh làm gì đấy?

— Thưa thầy...

Tý cúi đầu, không biết đáp sao. Nhưng thầy đã hiểu. Thầy cảm động lắm. Tuấy đặt một tay lên vai học trò mà bảo:

— Anh đi bán hàng? Lốt lẩn! đừng tưởng thế là xấu đâu.

Rồi thầy hỏi truyện Tý. Tý không dấu diếm nữa. Bấy giờ thầy mới biết Tý học kém chỉ vì không được học.

* * *

Hết thây chúng tôi đều cảm động. Chúng tôi, nhìn Tý bằng những con mắt khác hẳn trước kia.

Việc anh ăn cắp sách chúng tôi đã quên rồi. Trước mắt chúng tôi; Tý chỉ là một anh bạn khổ sở đáng cho người ta thương hại... Không nỡ thế, Tý lại đáng cho chúng tôi phục nữa. Vì thầy nói tiếp như thế này:

-- Bao nhiêu lần phải đòn oan, Tý chỉ cắn răng vào mà chịu. Tý không than thở, cũng không muốn nói cái duyên cớ ra để tránh đòn. Không phải Tý sợ các anh biết Tý phải đi bán lạc rang thì xấu hổ đâu. Cái nghèo không xấu. Làm một việc lương thiện để kiếm ăn không những không xấu mà lại đáng khen. Tý cũng tiểu thế. Nhưng Tý bảo với tôi rằng: anh sợ nói ra thì bác anh mang tiếng; anh sợ chúng ta hiểu nhầm rằng bác anh cay nghiệt với anh; thật ra thì bác anh ngặt quá nên mới phải bắt anh đi bán hàng để thêm trật vào. Các anh có biết lời nói ấy tỏ rằng Tý can đảm mà quảng đại lắm không? Anh không oán hận ai, anh vui lòng chịu khổ lại biết tìm đến cái căn do nó bắt buộc người phải ác với mình để không gán người. Thế tức là rộng lượng.

Thầy ngừng lại một chút, nhìn Tý bằng những con mắt -- lần đầu tiên chúng tôi thấy -- dịu dàng. Rồi thầy lại nhìn khắp chúng tôi, đang chú ý nghe mê mải và mỉm cười bảo chúng tôi:

-- Tý đã rộng lượng khi xét người khác, thì ta cũng nên rộng lượng khi xét những việc Tý làm. Tý đã lấy cắp quyền sách của Đàng, đó

thật là một việc xấu - xa. Dù thế nào nữa, ta cũng không nên ăn cắp. Tỳ phạm cái lỗi ấy, tôi rất tiếc. Nhưng ta cũng nên nghĩ rằng bởi Tỳ quá nghèo nên mới sinh liều. Và lại sau việc ấy, Tỳ chưa tái phạm lần nào nữa. Các anh cũng đồng ý với tôi, tha-thứ cho Tỳ chứ? ...

Tất cả chúng tôi đều trả lời « vâng ». Nhưng người ta bỗng thấy Đang đứng giậy, mặt tươi cười ...

— Thưa thầy, con xin nói.

Chú ịg tôi quay mặt xuống, đợi xem Đang nói gì. Đang nói to tát như muốn diễn-thuyết trước mặt anh em :

— Con chắc lúc này thầy sẵn lòng tha-thứ cho con, con mới dám nói thật : thật ra, thì anh Tỳ không ăn cắp sách của con ... (chúng tôi cười, tỏ vẻ không tin, nhưng anh nói át đi). Quả vậy, các anh cứ để cho tôi nói. Anh Tỳ không ăn cắp sách của con, chính con đã van lạy anh ấy nhờ anh ấy nhận dùn con kéo con phải đuôi. Anh ấy do dự mãi, nhưng lúc thấy con phải đi ra mới kiên nhận vậy.

Thầy bỗng nghiêm nét mặt :

--- À, thế đấy. Nhưng hai anh có biết rằng : thế tức là hai anh đồng mưu với nhau để lừa dối thầy và bạn đấy không ?

Đang sầm ngay mặt lại. Nhưng Tỳ đáp :

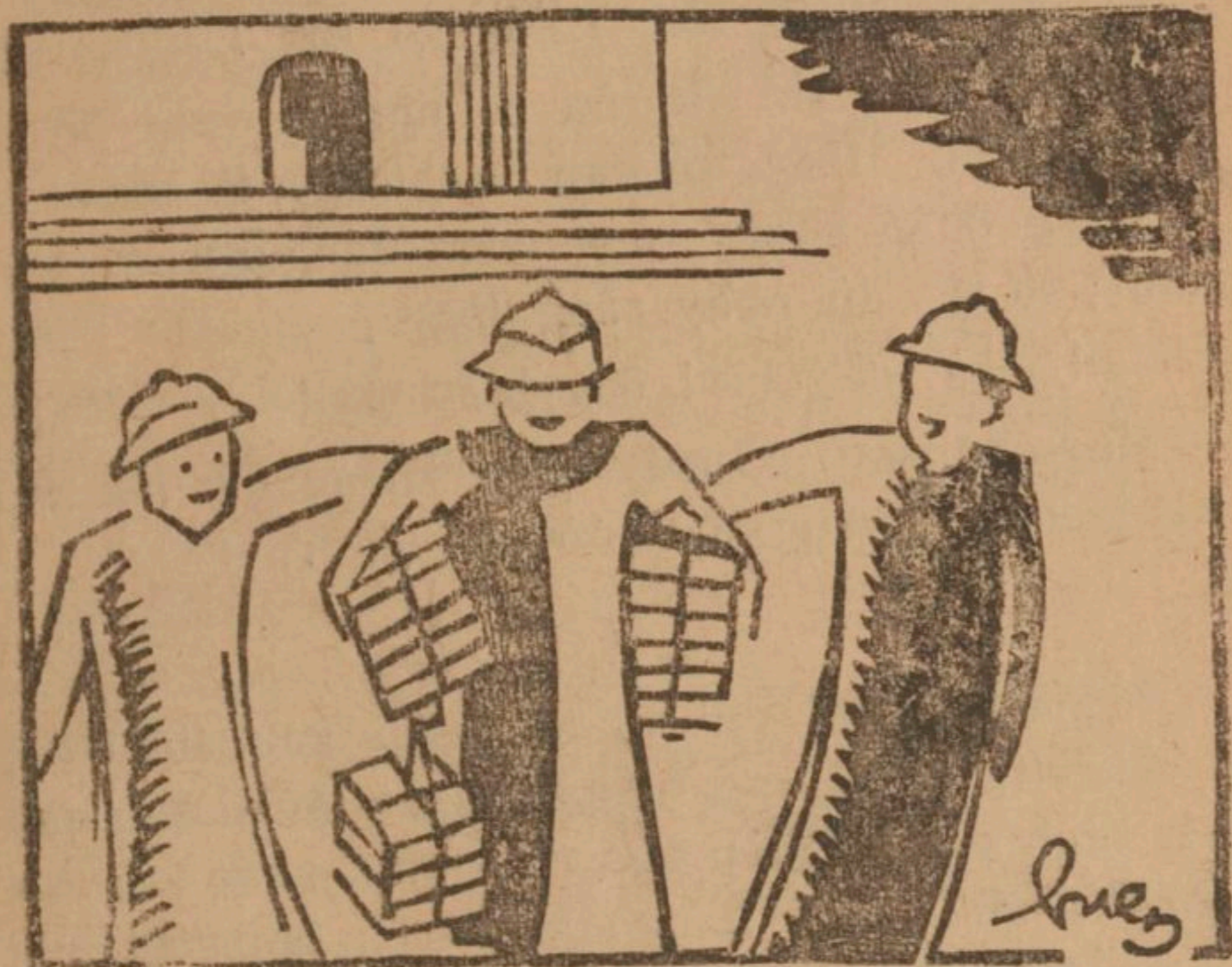
— Thưa thầy, chúng con chỉ giới thầy có một nửa thôi. Bởi vì chính thật thì anh Đang phải

đuổi oan ; con có trông thấy anh ấy mua sách tập đọc trước khi đến trường.

Thầy trưởng Tỷ chống-cl ế, nhen cau mặt, hỏi :

—Ồ ! Nếu vậy nghĩa là có người lấy cắp. Người ấy không phải là anh. Vậy thì là ai ?

Tỷ cúi mặt đáp khẽ :

— Thưa thầy, con không biết.

Thầy Nhìn bao quát cả chúng tôi :

--- Phải, kẻ cắp là ai trong lớp này ?

Cái phút mới nặng nề ! Chúng tôi thấy thầy đang vui-vẻ trở nên nghiêm - khắc đều ngồi im phăng-phắc, không ai động - đậy. Cái nhìn thấu suốt của thầy lần lượt đặt lên từng người một. Nó ngừng lại ở Duyệt. Bây giờ chúng tôi mới

đề ý đến đôi tai Duyên đỏ ửng. Bỗng như một kẻ hoảng hốt, Duyên đứng dậy như một cái lò xo thôi bị ép bật lên, và vừa mở mồm nói được hai chữ « thưa thầy » đã lại ngồi phịch xuống ghế, gục đầu vào cánh tay nức nở... Thầy dịu giọng hơn, ôn tồn bảo :

— Duyên, đứng lên. Làm sao vậy?

Duyên vừa nức nở vừa cố nói :

— Thưa... thầy, kẻ cắp... chính... là con.

Đang quên khuấy rằng mình đang ở trước mặt thầy, vồ vào đùi nhẩy căng lên :

— Ừ, có thể chứ! ông biết mà!

May cho anh, cả thầy cũng không giữ nổi cho khỏi cười. Chúng tôi cười ồ lên...

...

Duyên khóc đã đủ rồi. Bây giờ anh thú tội :

— Thưa thầy, con bị anh Đang đánh đau quá nên sinh giận. Và lại con cũng muốn báo thù cho anh Tý nữa. Anh Đang đánh trộm anh Tý rồi chạy, thật là hèn. Con tưởng anh ấy đã hèn thì con có hèn cũng không ân-hận. Nhân thấy anh Đang để cái cặp ở gốc bàng rồi chạy ra phía sau trường, con lừa lúc không ai đề ý, rút lấy quyển sách tập đọc né n sang trại lính ở ngay cạnh trường. Con cũng tưởng làm thế để anh Đang phải dòn thôi. Không ngờ anh ấy phải đuổi. Con đã muốn thú nhưng lại sợ. Con nghĩ bụng : thôi cái mẹ anh Đang có học cũng chẳng ích gì, thà

ở nhà còn hơn ! Không ngờ anh Tý lại đứng lên nhận tội để cứu Đàng. Con bỗng thấy con bèn quá, nên cố cãi cho anh Tý ; có lúc con đã chực nhận, nhưng thấy các anh ấy «suyt», con bối rối, rồi sợ, rồi lại ngồi xuống và im đi. Nhưng về sau, luôn mấy tháng trời, cho đến tận nay, con hối hận lắm, đến nỗi cứ luẩn-quẩn nghĩ-ngợi vào đây mà quên cả học. Con ngần-ngor cả người. Ở con như mù bấn đi. Lúc nào con cũng nhớ đến mười roi đòn anh Tý can đảm chịu để gỡ tội cho kẻ thù của anh. Còn con !... Đến nỗi con ăn mất ngon, ngủ không yên giấc, học hành ngày một giạt lùi. Con khổ sở lắm, khổ sở gấp nghìn lần cứ thú tội mà chịu mười roi, hai mươi roi... cho đến một trăm roi vẫn còn nhẹ hơn.

Thầy giáo gật đầu bảo :

— Chính thế. Không có hình phạt nào làm người ta đau đớn cho bằng hình của lương tâm mình. Nhưng sao anh không thú tội ?

— Thưa thầy, vì con nghĩ bây giờ có thú thì cũng muộn quá rồi. Dầu sao, anh Tý cũng đã phải đòn. Va lại...

— Chưa thể coi là muộn được. Anh vẫn cần thú tội để rửa cái tiếng oan cho anh Tý.

— Con cũng biết thế. Nhưng con lại còn muốn làm một việc gì để chuộc lỗi còn trong một vài phần. Con nhận ăn quà sáng, nhận đi xem chớp bóng, lấy tiền bỏ ống. Tuy con không biết anh Tý đến nỗi phải đi bán lạc, nhưng con cũng

biết anh thường thiếu sách và bút giấy. Con định khi được món tiền kha khá sẽ biếu anh Tý và thú tội ra luôn thể.

Thầy giáo kêu lên (chưa hôm nào thầy nhiều lúc bông bột như ngày hôm nay) :

-- Anh không nói điều ấy, tôi quên mất. Cái ý chính của tôi lúc kể truyện anh Tý là đề bàn với các anh, kể ít người nhiều giúp đỡ cho anh ấy, chứ có phải đề tra cái việc mất sách đâu. Không ngờ việc nọ làm nầy việc kia. Thôi, cái việc mất sách ta coi là tạm xong rồi. Anh Duyên đã biết hối hận, lại đã biết nhận ăn quả đẽ chuộc lỗi thì ta cũng nên tha. Bây giờ ta trở về cái việc chính : giúp đỡ anh Tý chút ít.

Tý phản đối :

-- Thưa thầy, con không dám nhận.

Duyên quay lại, vẻ mặt vẫn còn ân-hận, bảo :

--- Nếu anh không nhận món tiền của tôi biếu anh tức là anh còn giận tôi.

--- Tôi có giận anh đâu ?

--- Nhưng...

Thầy vội gạt đi :

--- Tôi hiểu rồi : anh Tý không muốn nhận tiền của các anh cho. Nhưng tôi có bảo các anh góp tiền để cho anh ấy đâu. Tôi đứng đũa vì một ông giáo đi quyên tiền để đặt phần thưởng. Mỗi anh sẽ quyên cho tôi ít nhiều thế nào tùy sức và tùy ý. Tiền ấy tôi sẽ đặt một phần thưởng gọi là « phần thưởng người bạn tốt ».

Ai được bầu là người bạn tốt nhất thì được linh, có cứ gì anh Tý đâu. Anh đã chắc được hay sao mà chối?

Thầy nhìn Tý, cười nửa chề nhạt, nửa âu yếm. Tý bẽn lẽn. Chúng tôi cười... đùa anh:

--- Ê-ê! Xấu, Tý nhận vợ.

Thầy cao giọng bảo:

--- Im tất cả. Bây giờ tôi quyền tiền. Duyên cúng bao nhiêu?

--- Con xin đưa hai đồng.

Thầy cầm bút chì biên vào một mảnh giấy...

--- Duyên, hai đồng. Còn các anh khác?

--- Con năm hào.

--- Con ba hào.

--- Con một đồng.

--- Con hào rưỡi thôi ạ...

Thầy biên xong, hỏi:

--- Còn ai nữa không nhỉ?

Đang nói hấp-tấp:

— Thưa thầy còn Đang ạ. Đang: mười đồng.

Thầy đùa:

— Ái chà! anh này giàu tề!... À, còn Tý nữa, tí nữa quên. Tý bao nhiêu?

Tý cúi đầu cười, ngượng-ngịu.

--- Ba gói lạc nhé?

Hết thầy chúng tôi đều cười.

*
* * *

Ngày buổi tối hôm ấy, bà mẹ Đang và Đang đến thăm ông bác Tý trong cái nhà lá lúp-xúp

của ông ở mãi ngoài tỉnh. chỗ gần chùa Năng-Tĩnh. Đang bảo Tý rằng :

--- Tôi đã thưa chuyện với mẹ tôi rồi. Bây giờ mẹ tôi đến xin phép bác anh cho anh về ở nhà tôi, học với tôi cho vui. Tôi có một mình buồn lắm, chỉ lêu-lồng chả học hành gì. Mà anh cứ còn phải đi bán hàng thế thì cũng không học được. Nếu chúng ta ở một chỗ với nhau, có anh có tôi, ta chịu khó thúc giục nhau thì cả hai cùng học được. Mẹ tôi đang muốn tôi có bạn, được anh ngoan-ngoãn thế, chắc mẹ tôi mừng lắm.

Bà mẹ Đang cũng bảo ông bác Tý :

— Đây ý cháu thì nó ước ao như thế đấy. Tôi cũng chiều ý nó. Chỉ còn tùy ông. Tôi tưởng ông cũng chẳng nên cậu-nê...

Ông bác Tý mừng lắm. Thật ra thì Tý đi bán hàng may lắm chỉ đủ ăn. Lợi-lộc gì đâu ! Chẳng qua Tý là cháu, thì ông phải cố nuôi. Bây giờ có người đỡ lấy, Tý lại được có thì giờ để học, thì còn gì hơn. Ông soa hai tay vào nhau lễ phép thưa :

— Bà với cậu có lòng thương cháu thế, tôi xin vui lòng.

Đang hớn-hở cảm ơn ông :

— Thế chính là ông thương cháu đấy ; có anh Tý về với cháu thì may ra cháu học đòi bắt chước...

— Cậu cứ dạy quá lời.

— Không ạ, cháu thưa ông thật đấy.

... Chỉ ít lâu sau, đôi bạn ấy đã thân-thiết quá anh em ruột. Người ta thấy Tý sạch-sẽ hơn, lành-lặn hơn, và Đàng hiền-lành, tử-tế, chứ không hung-tợn như trước nữa. Cả hai cùng học tấn-tới thêm.

Duyên cũng đã trở lại vui-vẻ và nhanh-nhẹn. Anh lại học giỏi như xưa. Anh trở nên bạn thân của Đàng, Tý. Duyên cắt nghĩa giúp hai bạn những cái minh hiểu mà hai bạn chưa thật hiểu. Nhờ vậy chẳng bao lâu Đàng và Tý đã có thể liệt vào hạng trung-bình. Về cuối niên học, thi họ đã vào hạng khá.

Đi thi, cả ba cùng đỗ cả. Ngoai ra, Duyên được phần thưởng danh dự, Tý được phần thưởng người bạn tốt của cả lớp tặng; Đàng chẳng được phần thưởng nào, nhưng cũng cố xin thầy giáo cho đi dự cuộc phát phần thưởng để ôm sách cho hai bạn. Lúc ra về, anh khệ-nệ ôm hai tay hai chồng sách tướng, đi khệnh khạng ở giữa Duyên và Tý, mặt vui sướng và kiêu-hãnh như cái danh-dự của hai bạn chính anh cũng được hưởng chung. Tý cảm-động bảo:

— A h Đàng ạ, cái phần thưởng của tôi, đáng nhẽ phải nhường anh mới phải. Chính anh mới là người bạn tốt.

— Vì đã cho cả lớp ăn bạt tai và phạt - thù phải không?

Cả ba cùng cười.

HẾT

Sách HOA MAI

(Giá Op10)

ĐÃ XUẤT BẢN

- 1 : Con sao trắng của *Thy-Học*
- 2 : Thám hiểm mặt trăng của *Vũ-Tinh*
- 3 : Thám thì thám của *Nguyễn-V-Nghiêm*
- 4 : Chiếu vòng bạch ngọc của *Thy-Học*
- 5 : Lá thư rơi của *Tô-Luật*
- 6 : Nụ cười của *Nam-Cao*
- 7 : Trên Hỏa-tinh của *Vũ-Tinh*
- 8 : Hoa Nương của *Thy-Học*
- 9 : Phép Lạ của *Bùi-Hiền*
- 10 : Con Mèo mắt ngọc của *Nam-Cao*
- 11 : Hoa Thủy-Tiên của *Thy-Học*
- 12 : Con đường phúc tội của *Hoàng-Dạt*
- 13 : Ba người bạn của *Nam-Cao*

15 Mai 1942 sẽ có bản

Đi nghỉ mát

SÁCH HOA MAI SỐ 14

của *Ngô-Hòa* giá (0\$10)

Trong vụ nghỉ hè sắp tới, các bạn học-sinh sẽ đều đi nghỉ mát. Các bạn hãy đón coi cuốn « Đi nghỉ mát » của *Ngô-Hòa*. Truyện rất vui, rất ngộ-nghĩnh, và rất cảm-động.